

generálny tajomník DS.

Slovenský národný archív Bratislava, f. Demokratická strana II., mikrofilm. č. 524-526.

Dokument č. 25

List Akčného výboru sociálnej demokracie z 15. novembra 1945 Ústrednému sekretariátu čs.(československej) soc.(iálno) dem.(okratickej) strany v Prahe.

Vážení súdruhovia!

V zmysle uznesenia akčného výboru obnovujúcej sa našej strany na Slovensku zo dňa 12. XI. 1945 podávam nasledovnú stručnú správu:

1. Výsledok porád vyslaných ss.(súduhov) zo Slovenska s predstaviteľmi vedenia strany v Prahe bol vzatý na vedomie s nasledovnými pripomienkami:

a/ Vyjednávanie a rozhodovanie o obnovenie činnosti strany na Slovensku pokladané sú za zdĺhavé. Obnovenie strany na Slovensku je už príliš naliehavé. Prípravné práce v tomto smere sú v plnom prúde vo všetkých okresoch, obnovenie činnosti strany je už veľmi netrepežlivo očakávané a ďalšie váhanie alebo oddiaľovanie zo strany ústredia mohlo by veci len škodiť.

b/ Prihlášky do strany donesené z Prahy, boli rozdelené a sú už rozdávané súdruhom. Je o ne veľký záujem. Zbytok prihlášok nech je zaslaný na adresu: Firma Nebily, národný správca Ján Šindler, Bratislava, Kolotovova ul. č. 2./II. Treba dať natlačiť predbežne aspoň ďalších 50. tisíc prihlášok.

c/ Príchod súdruha Vilíma na Slovensko bol vzatý na vedomie s veľkým potešením. Program jeho cesty po Slovensku bol stanovený nasledovne:

- 26. XI. 1945 príchod do Bratislavy
- 27. XI. " informatívne porady v Bratislave
- 28. XI. " dopoludnie v Trnave, odopoludnie v Trenčíne
- 29. XI. " " v Žiline, " v Ružomberku
- 30. XI. " " v Prešove " v Košiciach
- 1. XII. " Spiš. N. Ves, Rožňava - Križka, Zvolen
- 2. XII. " v Nitre alebo Topoľčanoch.

Do každého z uvedených miest dôjdu zástupcovia aj z okolitých okresov. Podrobnosti uvedené budú v zápisnici, ktorú na začiatku týždňa obdržíte.

Záležitosť s. Dr. Loria bola pravdepodobne predebatovaná. Po prevedenom šetrení na NB bolo konštatované, že nepriaznivé informácie, ktoré o ňom došli do Prahy, nezakladajú sa na pravde. Akčný výbor preto žiada ústredie strany, aby mu aj naďalej bola zachovaná taká dôvera, aká bola voči nemu prejavovaná na začiatku, keď sa dal k dispozícii strane. Zvláštny prípis v tejto záležitosti obdrží tak ústredie vedenia, ako aj s. Dr. Loria.

Akčný výbor žiada, aby v Prahe sa zdržujúci jeho členovia bez vedomia Bratislavy s nikým záväzne nevyjednávali, teda ani s komunistickou alebo demokratickou stranou alebo jej jednotlivými členmi. Ich vyjednávania môžu mať len ráz informatívny.

Podobne žiada, aby s nikým zo Slovenska nebolo úradne rokované, kto sa nevykáže písomným zmocnením akčného výboru.

Otázka vedúcich osôb vedenia strany na Slovensku môže byť vyriešená len na budúcom zemskom zjazde, do tých čias povedie stranu akčný výbor, ktorý po oživotvorení strany na Slovensku bude zreorganizovaný. Akékoľvek zásahy ústredia strany alebo pražských ss. Slovákov, aby ten alebo onen súdruh bol postavený na čelo strany, nemôžeme si osvojiť.

Nech sú nám pre potrebu strany urýchlene obstarané a poslané 1-2 vozy /autá/ a väčší obnos.

Ďalej, dajte nám v Prahe vyhotoviť 2 okrúhle razítka s nápisom: Čsl.(Československá) soc.(iálno) dem.(okratická) strana, zemské ústredie, Bratislava.

Akčný výbor bol rozšírený o nasledovných: Štefan Kotúlek, Arnošt Cútz, Frantiček Bačík, Dr. Zd. Fenclová, E. Pišková a Ľud. Soldan, všetci z Bratislavy.

Funkcie v akčnom výbore dočasne rozdelené boli nasledovne:

predseda: Alex Bahurinský,

I. podpred.(seda): Dr. Jozef Mrázek,

II. podpred.(seda): Šimon Struhárik,

tajomník: Ján Šindler,

zapisovateľ: Ľudovít Dobrotka

pokladník: J. Soldan.

Pre informáciu uvádzam, že situácia pre verejné vystúpenie strany na Slovensku je veľmi priaznivá len ju treba čím prv využiť - žiadne ďalšie poťahovačky. Neslobodno pripustiť, aby tu prv zakotvili českí socialisti alebo strana lidová. Ktorá strana príde ako tretia, tá podchytí všetko. Nálada v masách je za tretiu stranu, menovite ale za soc.(iálno) dem.(okratickú) stranu.

V radoch komunistov je veľký poprask, behajú po okresoch, bývalých soc.(iálnych) dem.(okratov) hladkajú, prechodne tlačia do popredia, na druhej strane tiež vyhrážajú všetkým údajným rozbíjačom jednoty robotníckej.

Okrem toho máme zistené, že mená viacerých našich súdruhov boli zneužitú na protestných telegramoch a prejavoch za jednotnú KSS.

V Dem.(okratikej) strane to vrie, jeden druhému neverí, hrozí jej rozpadnutie na 3 - 4 skupiny. Pre prijatie do našej strany predbežne prichádzajú v úvahu títo členovia N.S. (Národného zhromaždenia): Víboch, Dr. Liményi,⁷ Dr. Beharka, Dr. Brežný, Šabršula, Vido. O prestup k nám s nimi v Prahe nejednajte, to je našou vecou, kto z nich bude prijatý a event.(uálne) aká funkcia v strane bude im zverená.

Zo strany komunistov predbežne je útočené len na súdr.(uha) Černíka z Trenčína /NB ho už dva razy vyšetrovalo pod rôznou zámienkou/ a J. Šindlera, pravda, nie oficiálne.

Tešíme sa na príchod s. Vilíma a s. Cibulku, ktorí sa budú môcť osobne presvedčiť, že volanie po obnovení soc.(iálno) dem.(okratikej) strany na Slovensku nie je vecou nespokojných jednotlivcov ako by to verejnosti radi nahovorili niektorí komunisti, ale širokých mas.

Volebný výsledok vo Svite je toho jasným dôkazom. Hlasy pre DS sú vlastne naše hlasy, Dr. Liményi,⁸ terajší ich vedúci, je náš starý spolupracovník z ilegality a len preto šiel do DS, aby mohol mať väčší vplyv medzi zamestnancami, kým sa neutvorí naša strana.

Prosím, aby ste obsah nášho príspevku vzali na vedomie.

⁷ správne má byť Linczényi

⁸ správne má byť Linczényi

So súdružským pozdravom za akčný výbor...

V Bratislave dňa 15. XI. 1945

Slovenský národný archív Bratislava, fond Sociálna demokracia, a. j. 53.

Dokument č. 26

List Akčného výboru sociálnej demokracie z 21. novembra 1945 Ústrednému sekretariátu Československej soc.(iálno) dem.(okratickej) strany v Prahe.

Akčný výbor na svojej porade, konanej dňa 19. XI. 1945, po informácii ss.(súduhovia), ktorí sa zúčastnili porad so s.(úduhom) min.(istrom) Laušmanom v Turč.(ianskom) Sv.(ätom) Martine, po prevedenej debate o súčasnej vnútro politickej situácii, počas ktorej všetci zúčastnení členovia mali na zreteli zamýšľané obnovenie činnosti strany na Slovensku, jednomyseľne uzniesli sa na nasledovnom:

Ponuku Dr. Šrobára, Dr. J. Slávika a spol. na vytvorenie spoločnej tretej, nejakej ľudovodemokratickej strany, odmietame. Sme rozhodnutí za každých okolností pevne a neochvejne vytrvať pri strane čs.(československej) soc.(iálno) dem.(okratickej), ktorá na Slovensku má už tradíciu a za dobu vyše 30 rokov svojho jestvovania vykonala kus užitočnej a záslužnej práce pre pracujúcu triedu, slovenský národ a ČSR. Po oživotvorení tejto strany a ako tretej strany na Slovensku ozývajú sa hlasy z celého Slovenska. V tejto strane ako v celoštátnej strane vidíme najistejšiu a najpevnejšiu záruku čl.(československej) jednoty a konsolidáciu pomerov na Slovensku.

Def.(initívnu) odpoveď Dr. Šrobárovi a spol. na ich ponuku na spoločné vytvorenie tretej strany nech je daná tak za 8-10 dní. Do tej doby s.(úduh) ústr.(edný) taj.(omník) Vilím so spoločníkmi má možnosť obísť aspoň niektoré oblasti Slovenska a na tvári miesta sa presvedčiť o skutočnom zmýšľaní širokých vrstiev slovenského ľudu. Konečne, ako sa zmenilo zmýšľanie slovenského robotníctva od slovenského postavenia v typickom to povstaleckom robotníckom kraji, v Podbrezovej, mal som možnosť presvedčiť osobne s.(úduh) min.(ister) Laušmanom minulý týždeň.

Akčný výbor žiada, aby ústredie v najkratšom možnom čase zistilo si postoj tak vedenia českej komun.(istickej) strany, ako i slovenskej ku zamýšľanému nášmu verejnému vystúpeniu. Nie možné ani účelné vec ďalej odkladať alebo preťahovať toto vyjasnenie. Vedenie kom.(unistickej) strany musí sa def.(initívne) a otvorene vyjadriť, aké je jej konečné stanovisko.

Pri týchto záverečných vyjednávaniach akčný výbor bezpodmienečne chce byť zastúpení svojimi členmi zo Slovenska, ako sme to už v Prahe a tiež v minulom svojom dopise zdôraznili.

Rozhodnutie musí padnúť už budúci týždeň a to či už počas návštevy s.(úduha) Vilíma na Slovensku alebo po jeho návrate do Prahy. Naša strana rozhodne musí prísť ako tretia a nie šrobárovci, o ktorých sme si zistili /u Dr. I. Chorváta/, že k zamýšľanému vystúpeniu majú súhlas komunistickej strany.

Podľa informácie z toho istého prameňa už vraj len jednotliví členovia KSS sú proti nášmu osamostatneniu. Majú vraj totiž už zistené, že budúca činnosť našej strany nebude namierená proti KSS. Akčný výbor pri tejto príležitosti znovu zdôrazňuje, že prijímanie do strany bude výlučne jeho záležitosťou, lebo jeho členovia najlepšie vedia, kto si zaslúži dôvery strany, aby bol do jej zväzku prijatý. Nikomu bez nášho súhlasu nesmie byť miesto v strane na Slovensku